

รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้าน ทองอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Model of Applying Buddhist Principles to Strengthen the Ban Thong Ao Community, Don Sak District, Surat Thani Province

พระครูสุจิตธรรมวัตร (ศักดิ์ชาย สุจิตโต), สิทธิโชค ปาณะศรี,

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล และพระครูโกศลอรธกิจ

Phrakhru Sujitthammawat (Sakchai Sujitto), Sitthichok Panasree,

Phrakru Kositwattananukul and Phrakhru Kosolattthakij

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus

E-mail: sucittophrakhrusicittthrusicittthrmwat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านทองอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) ศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านทองอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 3) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนบ้านทองอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน คือ 1) ตัวแทน คณะสงฆ์ 4 รูป 2) ตัวแทนครู 5 คน 3) ตัวแทนผู้นำชุมชน 10 คน 4) ตัวแทนประชาชน 11 คน แล้วนำเสนอผลการวิจัยตามแบบอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเข้มแข็งของชุมชน มีศักยภาพอย่างยั่งยืนจากการพึ่งพาตนเอง ชุมชนบ้านทองอ่าวประสบปัญหาหลัก 6 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจอ่อนแอ ความร่วมมือทางสังคมต่ำ การขาดแคลนการศึกษาและองค์ความรู้ การบริหารจัดการชุมชนไม่เป็นระบบ สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่ำ ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อความเข้มแข็งและความยั่งยืน

2. หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านทองอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 1) หลักสัพพัตถ 2) หลักสังคหวัตถุ 4 3) หลักไตรสิกขา 4) หลักทศพิธราชธรรม 5) หลักสปปายะ 4 และ 6) หลักพรหมวิหาร 4

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ หลักสัพพัตถ ส่งเสริมเศรษฐกิจ หลักสังคหวัตถุ 4 ส่งเสริมความร่วมมือ หลักไตรสิกขา เสริมการศึกษา หลักทศพิธราชธรรม ส่งเสริมการบริหาร หลักสปปายะ 4 แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และหลักพรหมวิหาร 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม องค์ความรู้ใหม่คือ B=ESEMEP MODEL ซึ่งช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและมีความสมดุลในทุกมิติ

ได้รับบทความ: 18 กันยายน 2568; แก้ไขบทความ: 22 ตุลาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 25 ตุลาคม 2568

Received: September 18, 2025; Revised: October 22, 2025; Accepted: October 25, 2025

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม, หลักพุทธธรรม, การเสริมสร้างความเข้มแข็ง, ชุมชนบ้านทองอ่าว

Abstract

The purpose of this research were :1) to examine concepts to strengthen the Ban Thong Ao community in Don Sak District, Surat Thani Province; 2) to study Buddhist principles in strengthening the Ban Thong Ao community in Don Sak District, Surat Thani Province; and 3) to apply Buddhist principles in strengthening the Ban Thong Ao community in Don Sak District, Surat Thani Province. This is qualitative research utilizing in-depth interviews with thirty key informants: 1) four monk representatives; 2) five teacher representatives; 3) ten community leaders; and 4) eleven public representatives. The findings are presented using an inductive methodology.

The research findings reveal that:

1. Community strength has sustainable potential through self-reliance. The Ban Thong Ao community faces six primary challenges: a weak economy, low social cooperation, a lack of education and knowledge, inadequate community management, environmental degradation, and low public engagement. These problems are obstacles to community strength and sustainability.

2. The Buddhist principles for strengthening the Ban Thong Ao community, Don Sak District, Surat Thani Province, consist of 1) the principles of *Sappurisadhamma*, 2) the principles of *Sangahavatthu*, 3) the principles of *Trisikkha*, 4) the principles of Ten *Rajadhamma*, 5) the principles of *Sappaya*, and 6) the principles of the *Brahmavihara*. The application of Buddhist principles can appropriately solve problems; the principles of *Sappurisadhamma* for promotion of the economy; the principles of *Sanghavatthu* to promote cooperation; the principles of *Trisikkha* in promoting education; the principles of *Rajadhamma* to promote management; the principles of *Sappaya* for solving environmental problems; and the principles of the *Brahmavihara* to promote participation. The new knowledge is the BESMEP model, which helps communities achieve self-reliance with balance in all dimensions.

3. The Buddhist principles for strengthening the Ban Thong Ao community, Don Sak District, Surat Thani Province, consist of 1) the principles of *Sappurisadhamma*, 2) the principles of *Sangahavatthu*, 3) the principles of *Trisikkha*, 4) the principles of Ten *Rajadhamma*, 5) the principles of *Sappaya*, and 6) the principles of the *Brahmavihara*. The application of Buddhist principles can

appropriately solve problems; the principles of *Sappurisadhamma* for promotion of the economy; the principles of *Sanghavatthu* to promote cooperation; the principles of *Trisikkha* in promoting education; the principles of *Rajadhamma* to promote management; the principles of *Sappaya* for solving environmental problems; and the principles of the *Brahmavihara* to promote participation. The new knowledge is the BESMEP model, which helps communities achieve self-reliance with balance in all dimensions.

Keywords: The Application of Buddhist Principles, Strengthening, Thung Ao Village Community

1. บทนำ

สังคมไทยปัจจุบัน กล่าวได้ว่า เป็นสังคมสมัยใหม่ที่สามารถอธิบายได้จากหลายมุมมอง โดยพิจารณาทั้งปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล โดยเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบดั้งเดิมสู่ลักษณะสมัยใหม่มากขึ้น แต่ยังคงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมบางอย่างที่สะท้อนความเป็นไทย เช่น ความเป็นสังคมผสมผสาน เป็นสังคมดิจิทัล มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นสังคมที่ต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนั้น สังคมไทยในปัจจุบันมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้าง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต ท่ามกลางความท้าทายจากความเหลื่อมล้ำ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และผลกระทบจากโลกดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ด้วยการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการพัฒนาที่เน้นความยั่งยืน สังคมไทยสามารถสร้างความสมดุลระหว่างความเป็นไทยและความทันสมัยเพื่อความสงบสุขในระยะยาวได้

ในมิติของชุมชน ชุมชนไทยมีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ชุมชนชนบทยังคงสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและการพึ่งพาอาศัยกัน (อำนาจ เย็นสบาย, 2547, หน้า 45) ส่วนชุมชนเมืองได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้เกิดความแออัด มลภาวะ และการลดลงของพื้นที่สีเขียว (สุริยันต์ วิไลรัตน์, 2563, หน้า 13) ดังที่ว่า (วรพจน์ ศรีสุวรรณ, 2562, หน้า 25) ชุมชนไทยในยุคดิจิทัล: การปรับตัวและโอกาส อธิบายว่า อีกทั้งในยุคดิจิทัล ชุมชนต่าง ๆ ต้องปรับตัวด้วยการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ธุรกิจ และการสื่อสาร

อย่างไรก็ตาม วัดและศาสนายังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะศูนย์กลางของความเชื่อ การศึกษา และการพัฒนาชุมชน (ธีรพล สันติพงศ์, 2558, หน้า 78) บทบาทของศาสนาในสังคมไทยร่วมสมัย อธิบายว่า ชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นชุมชนหนึ่งที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว มีความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อีกทั้งยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรม เช่น ประเพณีทำบุญเดือนสิบและชักพระ นอกจากนี้ยังมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เนื่องจากอยู่ใกล้

ท่าเรือดอนสัก ซึ่งเชื่อมต่อกับเกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า อีกทั้งยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เช่น ป่าชายเลนและแนวปะการังที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพชุมชนยังมีข้อจำกัดหลายประการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาความเข้มแข็งอย่างเป็นระบบ แนวคิดสำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างทุนทางสังคม (พุลทรัพย์ ทองมี, 2555, หน้า 23) การมีส่วนร่วมของประชาชน (สมศักดิ์ สุขอุดม, 2560 หน้า 59) การพึ่งพาตนเองและเศรษฐกิจฐานราก (ปรีชา มะลิทอง, 2561, หน้า 75) การจัดการความรู้ (จารุวรรณ แสงทอง, 2559, หน้า 102) และการพัฒนาภาวะผู้นำ (ประภาศรี อมรศักดิ์, 2563ข, หน้า 63) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นความสำคัญของชุมชนกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนแล้ว ชุมชนถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ หรือวัฒนธรรม โดยสามารถพิจารณาได้จากประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) การสนับสนุนทางสังคม ชุมชนเป็นพื้นที่ที่บุคคลสามารถพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งในด้านความช่วยเหลือทางกายภาพและการสนับสนุนทางจิตใจ เช่น การช่วยเหลือในงาน ประเพณี การแบ่งปันทรัพยากรในชุมชน หรือการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสาธารณะ ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นและความมั่นคงในชีวิต 2) การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น ชุมชนเป็นแหล่งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การทำเกษตรกรรม การค้าขายในท้องถิ่น หรือการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การร่วมมือในชุมชนช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม 3) การสร้างวัฒนธรรมและคุณค่าร่วม ชุมชนเป็นพื้นที่สืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ประเพณี ความเชื่อ และภาษา ช่วยหล่อหลอมให้สมาชิกในชุมชนมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน อีกทั้งยังสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นหนึ่งเดียวกัน 4) การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการพัฒนา ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนความรู้ หรือการอบรมพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของสมาชิกในชุมชน และ 5) การสร้างสุขภาวะและคุณภาพชีวิต ชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามัคคีสามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้ เช่น การดูแลสุขภาพร่วมกัน การสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมทางสังคม หรือการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตใจ จะเห็นได้ว่า ชุมชนมีบทบาทสำคัญในทุกด้านของการดำเนินชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นพื้นที่แห่งการพึ่งพาอาศัยกัน การสร้างความสัมพันธ์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคลและสังคมโดยรวม

จากการที่ได้ศึกษาและนำเสนอข้อมูลในเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ผู้วิจัยได้พบว่า ยังมีบางประเด็นที่น่าสนใจและเป็นจุดอ่อนต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จึงมีแนวคิดที่จะนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือช่วยในการบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็ง โดยประเด็นสำคัญที่จะนำหลักพุทธธรรมมาช่วยบูรณาการ ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 3) ด้านการศึกษาและองค์ความรู้ 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งใน 6 ประเด็นที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่า หากได้นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการแล้ว ก็จะช่วย

ให้ชุมชนบ้านท้ออ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นและจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคคล พัฒนาชุมชน และพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ที่มุ่งเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เน้นการพัฒนาฐานราก การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การเพิ่มศักยภาพทักษะอาชีพ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, หน้า 3)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอหัวข้อ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เข้ากับการพัฒนาชุมชนบ้านท้ออ่าว โดยครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา การบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคงในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้ออ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้ออ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้ออ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้ออ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางพระพุทธศาสนา โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการศึกษาเป็นลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้ออ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน (พูลทรัพย์ ทองมี, 2555, หน้า 12) แนวคิดการพึ่งตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน โดยแบ่งการศึกษา ดังนี้

- 1) เนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน แนวคิดการพึ่งตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- 2) เนื้อหาเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้ออ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3) เนื้อหาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้ออ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยศึกษาจากเอกสารตำรา หนังสือ บทความวิชาการ เอกสารจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาข้อมูลในเรื่องแนวคิด ทศนคติ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ผลจากการศึกษาจะทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนว่าเป็นอย่างไร? มีปัญหาอะไรบ้าง? และแนวโน้มของชุมชนในอนาคตจะเป็นอย่างไร? เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศึกษาหลักพุทธธรรม จำนวน 6 หลักธรรมจากเอกสารเอกสารชั้นปฐมภูมิ และเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ

1) หลักสัพปริสธรรม 7 ได้แก่ (1) ธัมมัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักเหตุ (2) อัตถัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักผล (3) อตตัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักตน (4) มัตตัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักประมาณ (5) กาลัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักกาล (6) ปริสสัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักชุมชน (7) ปุคคลัญญตา: ความเป็นผู้รู้จักบุคคล

2) หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ (1) ทาน (2) ปิยวาจา (3) อตถจริยา (4) สมานัตตา

3) หลักไตรสิกขา 3 ได้แก่ (1) ศีล (2) สมาธิ (3) ปัญญา

4) หลักทศพิธราชธรรม 10 ได้แก่ (1) ทาน (2) ศีล (3) เมตตา (4) มัททวะ (5) ตปะ (6) อักโกธะ (7) อหิงสา (8) ขันติ (9) กติ (10) อุชุกาละ

5) หลักสัพปาเย 4 ได้แก่ (1) อาวาส (ที่อยู่อาศัย) (2) คาม (ชุมชน) (3) ภิกขุ (ผู้ที่ควรคบหา) (4) ธรรม (สิ่งที่พึง)

6) หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ (1) เมตตา (2) กรุณา (3) มุทิตา (4) อุเบกขา

ขั้นตอนที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นตอนนี้ เป็นการเก็บรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้เกษียณอายุในพื้นที่วิจัย จำนวน 30 รูป/คน ประกอบด้วย (ประภาศรี อมรศักดิ์, 2563ก, หน้า 19)

1) ตัวแทนคณะสงฆ์ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม จำนวน 4 รูป

2) ตัวแทนครู จำนวน 5 คน

3) ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน

4) ตัวแทนประชาชนในชุมชนบ้านท้องอ่าว จำนวน 11 คน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย

ขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยจะสรุปผลการศึกษาวิจัยที่ทำให้ทราบถึงความเข้มแข็งของชุมชนว่าเป็นอย่างไร? มีปัญหาอะไรบ้าง? และแนวโน้มปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างความ

เข้มแข็งของชุมชนจะเป็นอย่างไร? และหลักพุทธธรรมที่มีความเหมาะสมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยมาสรุปผลงานวิจัย และอภิปรายผล พร้อมข้อเสนอแนะในบทที่ 5 จากนั้น จัดทำเป็นรูปเล่มคู่มือปฏิบัติฉบับสมบูรณ์ เรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้เกษียณอายุในสังคมปัจจุบัน”

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง “รูปแบบประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า

ชุมชนเข้มแข็ง เป็นชุมชนที่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง มีความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดี และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน โดยชุมชนเข้มแข็งนั้นต้องมีการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในชุมชนและสามารถพัฒนาตนเองได้ในระยะยาว

ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นผลจากการมีความร่วมมือ ความสามัคคี และการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยสมาชิกในชุมชนต้องมีบทบาทในการสร้างและพัฒนาชุมชนให้สามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว ทั้งนี้ต้องอาศัยความสัมพันธ์ภายในและความสนับสนุนจากภายนอกเพื่อความยั่งยืนในทุกมิติ

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน การสร้างพื้นที่และโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความสามัคคี และศักยภาพของชุมชนในการเผชิญกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

การเรียนรู้และพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้กับสมาชิกในชุมชนในการเผชิญกับปัญหาหรือความท้าทายที่เกิดขึ้นในชุมชน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนและการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและมีความเข้มแข็งในระยะยาว

ความเข้มแข็งของชุมชน สถานภาพหรือศักยภาพของชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความร่วมมือกันในกลุ่มสมาชิก และสามารถจัดการทรัพยากรหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ความเข้มแข็งของชุมชนยังสะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวและเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เป็นกระบวนการที่ต้องการการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในชุมชน และการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอกเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน โดยการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ที่ดี และ

การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนที่ผ่านกระบวนการนี้จะสามารถพัฒนาและยั่งยืนได้ในระยะยาว

การมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับต่าง ๆ สามารถช่วยให้โครงการมีความสำเร็จและยั่งยืนได้มากขึ้น เนื่องจากชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความผูกพันระหว่างสมาชิกในชุมชนกับโครงการต่าง ๆ

ในกรอบของการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าวเพื่อการมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ควรมีการดำเนินการบูรณาการภายใต้กรอบการแก้ปัญหาใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 3) ด้านการศึกษาและองค์ความรู้ 4) ด้านการบริหารจัดการ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า

หลักพุทธธรรมที่จะนำมาบูรณาการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยหลักพุทธธรรมที่สำคัญและมีความเหมาะสม 6 หัวข้อธรรม ดังนี้

หลักสัปปริสธรรม 7 หมายถึง หลักพุทธธรรมที่สำคัญสำหรับสัปปริสชน หรือคนดี และเป็นคุณธรรมสำคัญของผู้นำที่สมบูรณ์แบบประกอบด้วยคุณธรรม 7 ประการ ได้แก่ อัมมมัญญตา รู้จักเหตุ อัตถมัญญตา รู้จักตน อัตตมัญญตา รู้จักตน มัตตมัญญตา รู้จักประมาณ กาลัญญตา รู้จักกาล ปริสสมัญญตา รู้จักชุมชน และปุคคลัญญตา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, อ.ส.ต.ก. (ไทย) 23/68/143-146)

หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่ช่วยประสานหมู่คนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นหลักธรรมที่ช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรักสามารถนำไปปรับใช้ได้ในทุกระดับของสังคม ประกอบด้วยองค์ธรรม 4 ประการ ได้แก่ ทาน คือ การให้ การเสียสละ ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด และสมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, อ.จ.ต.ก. (ไทย) 21/32/37)

หลักไตรสิกขา หมายถึง ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา 3 ประการ เพื่อฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, อ.ต.ก. (ไทย) 20/87/312, 88/318, 89)

หลักทศพิธราชธรรม หมายถึง หลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงตรัสสอนเพื่อพระราชหรือผู้ปกครองบ้านเมืองได้นำมาปฏิบัติในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารงานประกอบด้วยองค์ธรรม 10 ประการ ได้แก่ ทาน การให้ การแบ่งปัน สีล (ความประพฤติดีงาม) ปริจจาคะ (การบริจาค) อาชวชะ (ความซื่อตรง) มัททวะ (ความอ่อนโยน) ตปะ (ความทรงเดช) อักโกธะ (ความไม่โกรธ) และขันติ (ความอดทน)

หลักสัปปายะ 4 หมายถึง สิ่งที่สบาย สภาพที่เอื้อ สิ่งที่เกิดอยู่ สิ่งที่อยู่ต่อการอยู่ดีและการที่จะพัฒนาชีวิต สิ่งที่เหมาะสม อันเกื้อหนุนในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย ในงานวิจัยนี้ หมายถึงหลักสัปปายะ 4 ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย (อาวาสสัปปายะ) ด้านบุคคล (บุคคลสัปปายะ) ด้านอาหาร (อาหารสัปปายะ) และด้านธรรมะ (ธรรมสัปปายะ)

หลักพรหมวิหาร 4 ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบประกอบด้วยองค์ธรรม 4 ประการ ได้แก่ เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีความสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง และอุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, ม.ม. (ไทย) 13/309/373-381 ที.ม. (ไทย) 10/327/256-257)

หลักพุทธธรรมที่กล่าวมา ถือเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมเพื่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักพุทธธรรมทั้ง 6 ประการ มาเป็นเครื่องมือในการปรับแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ ของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ชุมชนบ้านท้องอ่าวมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

4.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดต่าง ๆ ของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการศึกษาเครื่องมือการประยุกต์ใช้ที่เหมาะสม คือ หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย หลักสัปปุริสธรรม 7 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักทศพิธราชธรรม 10 หลักสัปปายะ 4 และหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสรุปเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

1) การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ เพื่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชน ถือเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหาได้จริง สามารถประยุกต์ใช้ส่งเสริมอาชีพพื้นบ้านอย่างยั่งยืน เช่น ประมงและหัตถกรรม สร้างกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ ใช้จ่ายอย่างพอประมาณและมีเหตุผล

2) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ถือเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริงสามารถประยุกต์ใช้ส่งเสริมความสามัคคีและช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างกิจกรรมชุมชนร่วมกัน

3) การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้าน การศึกษาและองค์ความรู้ เพื่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ถือเป็น หลักกรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง สามารถ ประยุกต์ใช้โดยจัดอบรมพัฒนาคุณธรรมและสมาธิ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านศูนย์ ชุมชน บูรณาการความรู้ทางโลกกับทางธรรม

4) การประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการบริหารจัดการ เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านการบริหารจัดการของชุมชน ถือเป็น หลักกรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง สามารถ ประยุกต์ใช้ มีผู้นำชุมชนยึดหลักธรรมเป็นแนวทางบริหารโปร่งใส ให้ความเป็นธรรม และ เสียสละเพื่อส่วนรวม

5) การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้าน สิ่งแวดล้อม เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน ถือเป็นหลักกรรมที่มีความ เหมาะสมและสามารถนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง สามารถประยุกต์ใช้เพื่อ ออกแบบสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อสุขภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ส่งเสริมจิตสำนึกอนุรักษ์ ธรรมชาติ

6) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ถือเป็น หลักกรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาบูรณาการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง สามารถ ประยุกต์ใช้เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมตัดสินใจและส่งเสริมการสื่อสารด้วยเมตตา ความ เข้าใจต่อการสร้างพลังร่วมในการพัฒนาชุมชน

โดยสรุป ผลการศึกษาที่น่าเสนอในบทนี้ เป็นการนำเสนอหลักพุทธธรรม ประกอบด้วยหลักสัปปริสธรรม หลักสังคหัตถ์ 4 หลักไตรสิกขา หลักทศพิธราชธรรม 10 หลักสัปปายะ 4 และหลักพรหมวิหาร 4 สามารถใช้เป็นเครื่องมือการบูรณาการปรับแก้ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง สถานภาพหรือศักยภาพของชุมชนที่สามารถ พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน มีความร่วมมือ ความสามัคคี และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการ บริหารจัดการทรัพยากร และการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนเข้มแข็งต้องสามารถ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การสนับสนุนจากภายในและภายนอก ตลอดจนการ สร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมในทุกะดับของการพัฒนาเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ

ชุมชน โดยสามารถดำเนินการภายใต้กรอบการแก้ปัญหา 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการศึกษาและองค์ความรู้ ด้านบริหารจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ พระครูธรรมบาลพิจิตร ธมฺมวิจิโต (ยอยอด) (2560) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของสังคมและชุมชนมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่มีการปรับปรุงระบบความเป็นอยู่ หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของ จังหวัดศรีสะเกษพบว่า มีหลักพุทธธรรม 5 หลักธรรม ประกอบด้วย 1) หลักศีล 5 ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 2) หลักไตรสิกขา 3) หลักพรหมวิหารธรรม 4) หลัก สาราณียธรรม 6 5) หลักสังคหวัตถุ 4

5.2 หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย หลักสัปปริสธรรม หลักสังคหวัตถุ 4 หลักไตรสิกขา หลักทศพิธราชธรรม หลักสัปปายะ 4 และหลักพรหมวิหาร 4 โดยนำมาเป็น เครื่องมือในการบูรณาการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว สอดคล้องกับ พระมหาธีรวัฒน์ ญาณธโร (หมายคอย) (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง “สังฆพัฒนา: การพัฒนาชุมชน เข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดลาปาง” ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของความจริงจังมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชนบท การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาชุมชนการศึกษา จนถึงการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) การพัฒนาชุมชนตามการปฏิบัติกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ การปกครอง ศาสนศึกษา ศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์

5.3 การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บ้านท้องอ่าว โดยการนำหลักพุทธธรรมมาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการ เพื่อปรับแก้ ปัญหา ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการศึกษาและองค์ความรู้ ด้านบริหารจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วม

การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนบ้านท้องอ่าว สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ด้านเศรษฐกิจ

เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชน ถือเป็นหลักธรรมที่มีความ เหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาได้จริง

2) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม

เพื่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ถือเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง

3) การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้านการศึกษาและองค์ความรู้

เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ถือเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง

4) การประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้านการบริหารจัดการ

เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านการบริหารจัดการของชุมชน ถือเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง

5) การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน ถือเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง

6) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

เพื่อการปรับแก้ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ถือเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้จริง

ประเด็นของการนำหลักพุทธธรรมมาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี สอดคล้องกับ กัญจนพรพรรณ จุฬารมณี (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการ ความเข้มแข็งของชุมชน มีพื้นฐานของความมีจิตสำนึกที่ต่อการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความสามัคคี ชุมชนสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจเลือกนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทุกกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จจะใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ระดับ คือ ขั้นการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน ขั้นการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ขั้นการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการ

พัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด 2) แนวทางพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง นอกจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแล้วนั้น แนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ที่นำมาบูรณาการใช้ในการดำเนินการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอีกด้วย นอกจากส่งเสริมความเข้มแข็งของคนในชุมชนแล้วยังได้บ่มเพาะปูพื้นฐานให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ มีความเข้มแข็งทางจิตสำนึก สามารถสืบสานวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชนให้เข้มแข็งสืบต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมการบูรณาการหลักพุทธธรรมในชุมชน ภาครัฐควรสนับสนุนให้ชุมชนใช้หลักธรรม เช่น สัปปุริสธรรม 7, สังคหวัตถุ 4, ไตรสิกขา, ทศพิธราชธรรม, สัปปายะ 4 และพรหมวิหาร 4 เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อ และการพึ่งพาตนเอง

2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ จัดอบรมและเวทีเสวนาในชุมชน เพื่อให้สมาชิกทุกวัยสามารถเรียนรู้และลงมือปฏิบัติหลักธรรมในชีวิตประจำวัน พร้อมติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเปรียบเทียบการปรับใช้หลักไตรลักษณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. การสำรวจความพึงพอใจต่อการเทศนาธรรมของพระสงฆ์ในชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ได้พัฒนาโมเดล B=ESEMEP MODEL (Buddhist Dhamma Integration for Community Strengthening) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

E – Economic Dimension ประยุกต์หลักสัปปริสธรรม สร้างอาชีพเสริมที่ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเก็บออมและใช้จ่ายอย่างพอประมาณ

E – Education-Knowledge Dimension ประยุกต์หลักไตรสิกขา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปัญหาขาดการพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรม

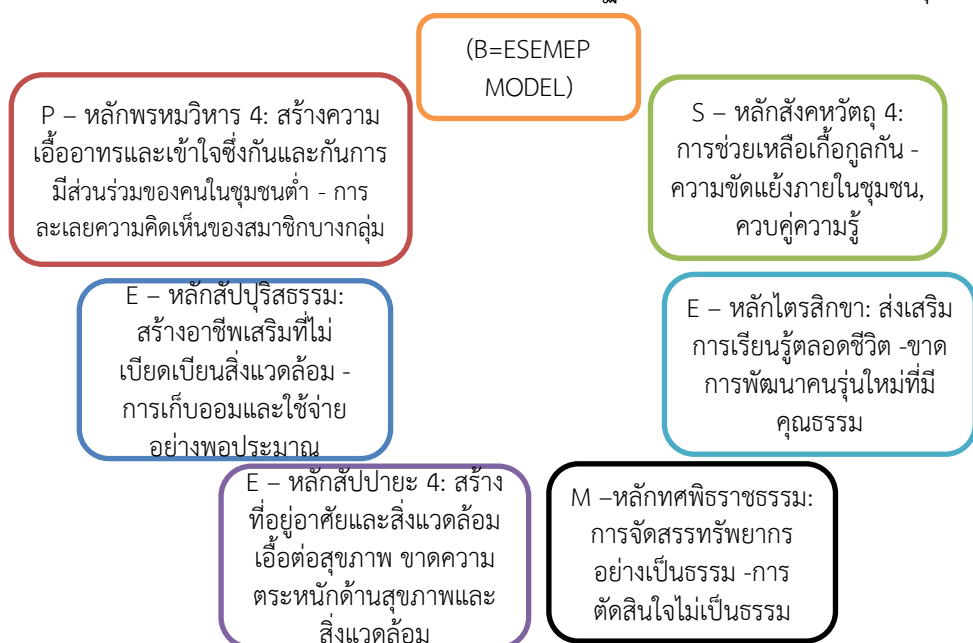
S – Social-Cultural Dimension ประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชน ควบคุมความรู้

M – Management Dimension ประยุกต์หลักทศพิธราชธรรม การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ปัญหาการตัดสินใจไม่เป็นธรรม,

E – Environmental Dimension ประยุกต์หลักสัปปายะ 4 สร้างที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อสุขภาพ ปัญหาขาดความตระหนักด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

P – Participation Dimension ประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 สร้างความเอื้ออาทรและเข้าใจซึ่งกันและกัน ปัญหาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่ำ การละเลยความคิดเห็นของสมาชิกบางกลุ่ม

การประยุกต์ใช้โมเดลเริ่มจากการศึกษาแนวคิดความเข้มแข็งของชุมชนและหลักพุทธธรรม เพื่อรวมองค์ความรู้ทั้งหมดในการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยพบว่า B=ESEMEP MODEL เป็นโมเดลที่สอดคล้องกับความเป็นจริง สามารถนำไปปฏิบัติและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนได้จริง

ภาพที่ 1: แผนภาพโมเดลการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนบ้านท้องอ่าว

(B=ESEMEP MODEL)

เอกสารอ้างอิง

- กัญจนพรพรรณ จุฬรมณี. (2561). *การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งเชิงพุทธบูรณาการของหมู่บ้านศาลาเม้ง ตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จารุวรรณ แสงทอง. (2559). *การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน*. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ธีรพล สันติพงศ์. (2558). *บทบาทของศาสนาในสังคมไทยร่วมสมัย*. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ประภาศรี อมรศักดิ์. (2563ก). *ผู้นำชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภาศรี อมรศักดิ์. (2563ข). *ภาวะผู้นำกับความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา มะลิทอง. (2561). *เศรษฐกิจฐานรากและการพึ่งพาตนเอง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูธรรมบาลพิจิตร ธมฺมวิจิโต (ยอยอด). (2560). *กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรวัฒน์ ญาณธีโร (หมายคอย). (2561). *สังฆพัฒนา: การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของพระสงฆ์พัฒนาจังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พูลทรัพย์ ทองมี. (2555). *ทุนทางสังคม: พื้นฐานการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรพจน์ ศรีสุวรรณ. (2562). *ชุมชนไทยในยุคดิจิทัล: การปรับตัวและโอกาส* (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สมศักดิ์ สุขอุดม. (2560). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในยุคใหม่*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุริยันต์ วิไลรัตน์. (2563). *ชุมชนเมืองกับการพัฒนายั่งยืนในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- อำนาจ เย็นสบาย. (2547). *วิถีชีวิตชนบทไทย: ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.